

vence 1877 č. 1058, Právník z r. 1878 č. 13), dále i ten případ, zřídí-li se osoba nějaká listem legitimačním, který jí zmocňuje nakoupení zboží »pro« vystavitele (listu). Rozh. ze dne 30. března 1883 č. 2186 konstatuje sice, že v tomto zřízení nesluší ještě spatřovati obchodní plnomocenství ve smyslu čl. 47 obch. z., než neprávem; poznamenáváť správně dotyčný rozsudek, že již zde v doslovu důvodně spatřovati lze plnomocenství, neboť netoliko čl. 49–51 obch. z. užívají slova »zmocněn« v stejném smyslu jako »splnomocněn«, nýbrž výklad ten správný jest i vzhledem k čl. 278 obch. z., ježto zpravidla takováto legitimační listina vydává se k tomu cíli, aby se proukázala při uzavírání obchodů a jako obchodní plnomocenství se předložila.

Prokuratury finanční.

Prokuratury finanční jsou státní úřady zřízené pro obvod jedné země nebo pro obvod zemí několika k tomu účelu, aby obstarávaly práce právních zástupců, pokud jde o jmění státu nebo o takové jmění, které se tomuto na roveň klade, ve příčině zastoupení (§ 1 nař. vešk. min. ze dne 9. března 1898, č. 41 ř. z.). K zastupování státu byla dříve povolána prokuratura dvorské komory, komorní prokuratura a úřad fiskální. Výnosem min. fin. ze dne 13. srpna 1851 č. 188 ř. z. zavedena na základě nejvyš. rozh. ze dne 21. prosince 1850 místo těchto úřadů prokuratura finanční. Prokuratury finanční zřízeny jsou: v Praze pro Čechy, v Brně pro Moravu a Slezsko, ve Lvově pro Halič, ve Vídni pro Dolní Rakousy, v Linci pro Horní Rakousy, v Solnohradu pro Solnohrady, v Štýrském Hradci pro Štýrsko, v Celovci pro Korutany, v Lublani pro Krajinu, v Terstu pro Gorici a Gradišku, Istrii a město Terst s jeho obvodem, v Zadru pro Dalmácii, v Innomostí pro Tyroly a Vorarlberk, v Černovicích pro Bukovinu. Kromě toho zřízena jest v Krakově expositura finanční prokuratury (§ 3 cit. nař.).

I. Obor působnosti.

Finanční prokuratury mají:

1. za úkol soudní zastupování vůbec, zejména pak vésti rozepře právní v záležitostech týkajících se jmění státního a majetku jemu na roveň postaveného (sem čítá se: erár vůbec, zejména tedy všechny státní daně a dávky, dvorní erár, kr. uh. erár, pokud jest šetřeno vzájemnosti, právo odúmrti, všechny veřejné fondy státem přímo spravované nebo dotované; kostelní jmění (záduší) a jmění duchovních obročí, veřejné farní ústavy chudinské, zbožné nadace pro případ smrti atd. atd. (viz § 1 a 2 cit. nař. z r. 1898); dále podávati dobrozdání v záležitostech týkajících se jmění státního a fondů na roveň jemu postavených nebo vůbec důležitých zájmů státní správy a to na vyzvání úřadů státních. Konečně mají finanční prokuratury spolupůsobiti při uzavírání jednání právních a při sdělávání listin právních v záležitostech jmění shora zmíněného (§ 1 cit. nař.). Úřady politické mohou žádati finanční prokuraturu za spolupůsobení jen v těch případech, kde zákonem to odůvodněno jest a poměry toho vyhledávají, tedy v záležitostech agendy politické jen potud, pokud jde o nerozhodnou otázku právní, o sporná soukromá práva k odvrácení příštích sporů právních, nebo dlužno-li užiti a formulovati zvláštní právní opatření (kautely), která nejsou předepsána již zákony všeobecnými (výn. min. vnitra ze dne 11. ledna 1856, č. 13060).

2. Agendy zvláštní:

a) soudní zastupování ve příčině všech státních příjmů (daní, důchodků, monopolů, panství atd., ve příčině státní odúmrti fondů státem spravovaných;

b) ve příčině daní a dávek plynoucích jednotlivým zemím, okresům, obcím a jich ústavům (náklady na vydržování chorobinců, porodinců a nalezinců);

c) ve příčině nadací;

d) ve příčině jmění kostelního a jmění duchovního obročí;

e) zastupování fondů školních;

f) fondů náboženských a

g) státních železnic.

Pokud vystupuje finanční prokuratura před soudem, zmocněna jest ke všem právním jednáním vytčeným v § 31 č. 1—4 zák. ze dne 1. srpna 1895, č. 113 ř. z. a nemusí se vykazovati zvláštním plnomocenstvím. Pokud jde však o službu vnitřní, nemá se finanční prokuratura pouštět do sporu nedostavši k tomu prve zmocnění a informací od příslušného úřadu správního, leda že by bylo nebezpečí v průtahu. Finanční prokuratura má dále potřebí ve vnitřní službě zmocnění, pokud se týká, přivolení příslušného úřadu správního, má-li uzavřítí smír o předmětu právního sporu, má-li uznati nároky odpůrcem tvrzené, má-li se vzdáti domáhaných nároků a má-li se zříci nějakého zjištění a není-li k tomuto zřeknutí nároku právního zmocněn.

Při projednávání pozůstalosti oprávněna jest finanční prokuratura uznávati dluhy až do 2000 zl., pokud dle náležitého ohledání věci důvodně lze očekávati, že by soud uznal dotyčné položky v případném zahájení sporu za likvidní.

Měla-li by finanční prokuratura dle platných předpisů zastupovati v témž sporu obě strany sporné, nepřísluší jí zastupovati žádně strany, nýbrž dožádati má příslušný úřad správní, aby byl pro každou stranu zřízen zástupce jiný (§ 15 A, B, C cit. nař. z r. 1898).

II. Úřednictvo finančních prokuratur.

1. Aby kdo zřízen byl v konceptní službě prokuratury finanční, vyžadují se:

a) pro místo za koncipienta odbyté tři theoretické zkoušky státní předepsané min. nařízením ze dne 24. prosince 1893, č. 204 ř. z.; výjimečně připustiti lze právníka se dvěma státními zkouškami, avšak se závazkem, že třetí státní zkoušku odbude do 6 měsíců počítaje ode dne, kterého ve službu přijat byl. Do přísahy může býti vzat koncipient teprve po jednorozční uspokojivé praxi;

b) pro místo koncipisty anebo adjunkta při prokuratuře finanční žádá se právnický doktorát, alespoň jednorozční soudní praxe a odbytá zkouška předepsaná pro konceptní službu prokuratury finanční;

c) k dosažení vyšších míst služebních vyhledává se kromě toho odbytí zkoušky advokátní (§ 5 cit. nař.).

d) Řídicími úředníky kancelářskými mají býti pravidlem jmenováni absolventi některé střední školy.

III. Služební instrukce.

Úkolem finanční prokuratury jest, jak již dotčeno, horlivě a s věcnou znalostí zastupovati a udíletí radu pokud jde o jakékoli zeměpanské daně a dávky, důchodky, regály, továrny, panství, státní léna a vůbec o veškeré

ústavy a zařízení určená k vydržování státního hospodářství, právo odúmrti, práva teritoriální, zemské hranice, fondy státem přímo spravované atd. atd. a pečlivě chrániti jich při tom od újmy a škody.

K tomu cíli oprávněna jest finanční prokuratura žádati o bezplatné zaslání zákoníka říšského i zemského i vůbec zákoníků a sbírek zákonů potřebných a může k účelům svým užívatí knihoven a archivů stávajících při ministeriích a úřadech správních. Veškeré úřady státní pak povinny jsou podporovati všemožně finanční prokuraturu v pracích jejích.

Finanční prokuratury jsou povinny zastupovati též státní úřady školské (místní, okresní a zemské rady školní), pokud se týká, školní fondy úřady těmito spravované počítaje v to pensijní fondy učitelů škol obecných (nař. min. fin., kultu a vyuč., a spravedl. ze dne 14. července 1872, č. 119 ř. z.). Výhradně povolána jest finanční prokuratura zastupovati školní úřady v rozepřích právních, kteréžto úřady nesmí se vzdáti poskytnuté jim pomoci úřadu fiskálního (rozh. ze dne 22. května 1878, č. 6988 sb. »Gl. U.«), (§ 6 cit. nař. z r. 1898).

1. Finanční prokurátor povolán a zavázán jest řídití úřední práce a rozdělovati je mezi jednotlivé úředníky podle jich důstojenství a jmenovitě schopností a zkušeností jich; má přidržovati úředníky i sluhy k pečlivému a rychlému plnění služby a bdíti nad tím, aby protokoly, rejstříky, záznamy o nezbytných pracích vůbec a zejména o stáních a lhůtách v řízení soudním příhodně vedeny byly a aby ve všech odvětvích služby byl pořádek a pravidelnost.

Finanční prokurátor povinen jest nahlédati do všech podání k úřadu došlých, aby si zachoval přehled veškeré práce a aby mohl působiti na zákonitost, pravidelnost a urychlení prací; jemu přísluší schvalovati veškerá úřední vyhotovení, podepisovati úřední výnosy a písemnosti a odpověden jest i práv za celý způsob pracování i za veškery úřední úkony od finanční prokuratury vycházející (§ 7 cit. nař.).

Finanční prokurátor vykonává též disciplinární pravomoc nad podřízeným personálem úředním v míře a rozsahu platnými předpisy stanoveném; ze služby může o své újmě úředníka propustiti (suspendovati) toliko v naléhavých případech jsa povinen ihned o tom zprávu podati praesidiu finančního úřadu zemského. Do služby přijímati může toliko neadjutované koncipienty, propůjčovati adjuta koncipientům v systemisovaném jich počtu: dále má právo jmenovati na systemisovaná místa úředníků kancelářských XI. a X. tř. hodnostní. Co se týče jmenování koncepčních úředníků i kancelářských úředníků od IX. třídy hodn. výše podati se má návrh ministeriu financí.

Finanční prokurátor má v osobních a režijních záležitostech právo poukazovati dotaci, jak jest v rozpočtu státním pro finanční prokuraturu povolena. Při tom úřaduje v příslušném správním území zemská pokladna jako pokladna výplatná, kdežto účetní oddělení finančního úřadu zemského má obstarávati práce likvidační, censuru a správní účetní službu pomocnou (§ 8 cit. nař.).

O zastupování finančního prokurátora po čas dovolené, po dobu nemoci a pod. a o vedení záležitostí při finanční prokuratuře po čas ten viz § 9 cit. nař.

2. Vnitřní vyřizování prací. Kolegiální porada předepsána jest toliko pro jednání důležitější jako na př. závažná dobrozdání ve věcech

právních, žádajících bystřejšího a hlubšího posouzení, první procesní kroky a smlouvy, při kterých jde o hodnotu nebo o práva většího rozsahu nebo významu, výklady důležitých zákonů anebo vzdání se pochybných práv, návrhy na obsazení míst a pod. Ježto však oprávněn a povinen jest prokurátor finanční veškerou činností finanční prokuratury vykázanou řídití postupem rychlým a prostým všeho zbytečného průtahu, může o své újmě a zodpovědnosti posouditi a rozhodnouti, zda určitý předmět považuje za závažnější a tudíž způsobilý ku kolegiálnímu projednání. Při poradách předsedá finanční prokurátor nebo jeho náměstek řídě celé jednání a uzavíraje. Jednotliví členové hlasují podle důstojenství svého, předseda naposledy vynášeje usnesení dle většiny hlasů; při rovnosti hlasů rozhoduje předseda svým hlasem.

Finanční prokurátor není však vázán poradním usnesením, nýbrž může postupovati dle osobního přesvědčení jsa ovšem z toho zodpověden i práv spolu se členy, kteří k náhledu jeho přistoupili. Rozhodne-li se finanční prokurátor uposlechnouti usnesení poradního, spadá odpovědnost a ručení mimo něho na všechny, kdož hlasem svým k usnesení se přidali.

Jednací řeč finančních prokuratur řídí se platnými předpisy (§ 11 cit. nař.).

Finanční prokuratury podřízeny jsou ve všech osobních a režijních věcech výhradně ministeriu financí; pokud však jde o právní zastupování, o dobrozdání právní neb o spolupůsobení při právních jednáních a při sepisování právních listin (§ 1 cit. nař.), jest finanční prokuratura zavázána vyhověti příkazům ústředních úřadů, pokud se týká, dožádání kteréhokoli úřadu státního (§ 12 cit. nař.).

3. Zprávy jednací. Na konci každého kalendářního roku má finanční prokurátor nejdéle do měsíce následujícího roku předložiti ministeriu financí jednací zprávu o celém vedení prací finanční prokuratury a jejich oddělení (expositur). Ku zprávě této předložiti jest též rozdělení referátů a výkaz o počtu jednacích spisů v každém referátu. Tyto jednací zprávy musí vytykati nejpodstatnější okolnosti ve věcném a právním směru v těch procesech, které jmenovitě po stránce finanční jsou důležitosti vynikající (§ 14 cit. nař.).

4. Úřady pomocné. Pomocnými úřady finančních prokuratur a expositur jsou podací protokol, výprava, sollicitatura a registratura. Pro službu při těchto úřadech zřízení jsou systemisovaní kancelářští úředníci, diurnisté a sluhové.

Je-li pro zmíněné pomocné úřady systemisováno několik přednostů, není-li však pro každý úřad pomocný zřízen přednosta zvláštní, má finanční prokurátor ustanoviti z kancelářského personálu způsobilého úředníka ku vedení prací toho úřadu, pro který není systemisován přednosta zvláštní, pokud se týká, může povolati k tomu osobu jednu, stačí-li ku práci té.

Je-li systemisován toliko jediný přednosta všech pomocných úřadů, má řídití práci všech pomocných úřadů; nebyl-li by při finanční prokuraturě ustanoven zvláštní přednosta pomocných úřadů, svěří se řízení služby manipulační způsobilému úředníku z personálu kancelářského.

Finanční prokurátor má v rámci vylíčených zásad sestaviti pro každý pomocný úřad jasné a zevrubné poučení, které jest úřadům pomocným služebním předpisem. Ministeriu financí podati jest zprávu o tom, že vydán

byl služební předpis pro pomocné úřady, a spolu předložiti jeden exemplář předpisu služebního (§ 17 cit. nař.).

5. Služba pokladní. Pokladní služba finančních prokuratur a jich expositur obmezuje se:

- a) na pokladnu výdajovou;
- b) na peníze k opatřování potřeb úředních;
- c) na zálohy k zapravování poplatků kolkových a jiných.

Finanční prokuratury nemají tudíž mimo peníze svrchu uvedené přijímati, přechovávatí nebo sčítovati jiných peněz nebo cenných papírů jsouce povinny jakékoli placení nenáležící v obor tento odmítnouti. Spolu však mají naznačiti platící straně nebo úřadu příslušnou pokladnu, u které má býti placeno, pokud pak by příslušná pokladna nebyla známa nebo ku placení poukázána, doložiti jest, že vplacení státi se má u pokladny oprávněné k uschování deposit (§ 18 cit. nař.). Jestliže by však strany nebo úřady nemající bydliště neb úředního sídla v místě finanční prokuratury zaslaly poštou a pod. peníze nebo cenné papíry, které podle § 18 cit. nař. nespádají v působnost finančních prokuratur, jichž však nelze odmítnouti bez škodlivých následků pro samo placení, má finanční prokurator tyto peníze neb cenné papíry převzítí na kvitanci, pečovatí o jich bezpečné uložení a spolu vydatí potřebná opatření, aby dotyčné peníze a cenné papíry odevzdány byly příslušné pokladně nebo pokladně oprávněné ku přijímání deposit (§ 19 cit. nař.). Ku příjmům položky výdajové náležejí odměny, které byly finanční prokuratuře přiřčeny a které počítati jest ve prospěch pokladny státní, dále náklady soudní a náklady zastupování finanční prokuratury prisouzené, poštovné, poplatky kolkové atd. Z pokladny výdajové zapravují se jako náklad na službu prokuratorní výdaje na právní zastupování eráru, zejména též výlohy cestovní, dále soudní náklady vítězi prisouzené, výdaje připadající advokátům, kteří jsou ustanoveni místo finanční prokuratury ku vedení rozepří eráru; jiné osoby právnické však a fondy zastupované finanční prokuraturou musí tyto náklady vésti ze svého. Přebytky výdajové pokladny odvésti jest příslušné pokladně (hlavní zemské pokladně, finanční zemské pokladně, zemskému úřadu platebnímu nebo filiální pokladně zemské).

Nestačí-li hotovost výdajové pokladny, zapravují se potřebné částky na řad příslušných úvěrů povolených finanční prokuratuře v rozpočtu státním (§ 18 cit. nař.).

6. Expositury finančních prokuratur činí doplňující část finanční prokuratury, z níž zřízeny byly, a náležejí k jejímu osobnímu i platebnímu stavu. Pokud jde o působnost jich (právní zastupování, právní dobrozdání, spolupůsobení při právních jednáních a právních listinách), mají ve svém okrese samostatně plniti služební posláná, jak jest finanční prokuratuře vykázáno (§§ 1, 2 a 13 cit. nař.). Mají však právo žádatí v pochybných a důležitých případech prokuratora finančního o jeho mínění, nejsou však náhledem jeho vázány. Expositury a zřízení jich požívají těchže práv a mají tytéž povinnosti, které stanoveny jsou pro finanční prokuraturu a zřízence její (§ 6 cit. nař.). Správce expositury má vzhledem k exposituře totéž postavení, jaké prikázáno jest finančnímu prokurátoru pro obvod finanční prokuratury (§§ 7 a 13 cit. nař.). Ve věcech osobních, režijních a disciplinárních podléhá však expositura finančnímu prokurátorovi

v tom rozsahu, v jakém přiznána mu působnost vůči finanční prokuratuře (§§ 8 a 13 cit. nař.).

Prolongace jest prodloužení času splatnosti nebo plnění. Prolongace zakládá se buďto úmluvou kontrahentů, věřitele a dlužníka, a jest pak smluvní nebo dobrovolnou prolongací, nebo má nastoupiti podle zvláštních ustanovení zákonných.

I. Prolongace v právu civilním.

1. Prolongaci lze poskytnouti výslovně nebo mlčky; výslovně zpravidla tím, že kontrahenti smluví mezi sebou novou lhůtu splatnosti nebo plnění; mlčky tím, že věřitel nevymáhá splacení nebo splnění smlouvy ani soudně ani mimosoudně, ačkoli vypršela již lhůta k splatnosti nebo k plnění vyměřená. Než sporno jest, má-li se prolongace mlčky povolená považovati za prolongaci ve vlastním slova smyslu, poněvadž při prolongaci této věřitel oprávněn jest žádati úroků z prodlení ode dne splatnosti, byl-li určitý den splatnosti právnímu jednání základem dán, kteréžto právo vyloučeno jest při výslovné prolongaci, jelikož místo původního dne splatnosti nastupuje nově umluvený den s plnými účinky právními.

2. Co do smluvené prolongace při obchodech vytýká čl. 333 obch. z. zvláštní ustanovení, že totiž v pochybnosti nastupuje nová lhůta prvním dnem po vypršení staré lhůty, byla-li smluvená lhůta ku splnění závazku prodloužena.

3. Prolongace v právu směnečném. Řád směnečný nevykazuje co do prolongace směnky zvláštního ustanovení. Směnku prolongovati lze bez újmy majitele směnky potud, pokud se směnka dále neindossuje (nepřevede); může tudíž prolongaci poskytnouti při vlastních směnkách remittent vydateli, při směnkách vydaných vydatel akceptantovi. Dostala-li se však směnka do dalších rukou, může pozdější majitel — nechtěje pozbyti svého postižného práva za předchůdci — povolit prolongaci akceptantovi nebo některému z jeho předchůdců toliko za tou podmínkou, že šetří přísně směnečných předpisů o zachování směnečného regressu (vyzdvížení protestu, podání žaloby na předchůdce do promlčecích lhůt vytčených v čl. 78 a 79 sm. ř.). Prolongace poskytuje toliko námitku oproti dotyčnému směnečnému kontrahentu, s nímž prolongace smluvena byla (čl. 82 sm. ř.); nepůsobí tudíž oproti těm, kdož ku prolongaci nepřistoupili, třeba by prolongace na směnce byla vyznačena prve, než směnka dále byla převedena. Poněvadž se dle čl. 80 sm. ř. promlčení práva směnečného přerušuje jedině podáním žaloby, nepřerušuje se prolongováním směnky a při počítání lhůty promlčecí nelze přihlížeti ku prolongaci, kterou poskytl směnečný věřitel směnečnému dlužníku.

Prolongace měla by tudíž za účel poshověti směnečnému dlužníku mezi vyměřenou promlčecí lhůtou až dotud, dokud nevyprší pošinutá doba splatnosti. Aby bylo lze provésti účinně delší prolongaci a zameziti tudíž účinky promlčení, vyhotovuje se v kupeckém světě (mezi kupci) nová směnka (akcept prolongovaný), kteráž nastupuje místo prolongovaného akceptu.

II. Prolongace v obchodu bursovním (obchody reportní) viz čl. »Bursa«.

III. Právo poplatkové.

1. Prolongace směnek a smluv zaniknuvších vypršením doby posuzovati jest co do poplatku kolkového jako listiny o novém jednání. Změní-li